

Fagfellerapport 2024: Studieprogrammets bærekraft

- *mtp. ansatte, tverrfaglighet, gjennomstrømming og søkertall*

Årets fagfellerapport har som omdreiningspunkt bærekraften til studieprogrammene i teatervitenskap. Bærekraft betyr ifølge bokmålsordboka: «øvre grense for bruk av ressurser uten å utarme disse, evne til å bære/tåle vekten av noe». Hvordan forstås og brukes begrepet i denne fagfellerapporten?

Valg av begrep og fokus handler her om hva fagmiljøet kan få til innen dagens rammer vedrørende omfang på undervisning og veiledning, og om utnyttelsen av de økonomiske, faglige/tverrfaglige og menneskelige ressursene. Det handler samtidig om hvordan en innenfor dagens rammer kan opprettholde høye faglige ambisjoner og god gjennomstrømming av studenter.

Studieprogrammet i teatervitenskap ved UiB tilbyr emner av omfang på 115 stp til sammen på bachelornivå, i tillegg til en toårig master med omfang på 135 stp.

Programmets profil er i kontinuerlig utvikling, slik den bør være. Det som imidlertid står fast er at fagmiljøet er spesialister på forskning på og studier av teater som kunstform med estetisk egenverdi: i fortid og samtid, i teori og praksis. Med endrede studietilbud på teaterfeltet i Norge de siste årene, med bl.a. nedleggelse av Scenekunstakademiet i Østfold, er Bergen nå alene om å tilby et studieprogram som har dette som omdreiningspunkt. Ved andre institusjoner i Norge er det en mer kunst-/dramapedagogisk rettet profil – også formulert som anvendt teater/drama bl.a. ved NTNU og UiA. Denne profilen tilbys enten alene, som ved en rekke høyskoler, eller i tillegg til teaterhistorie og/eller teaterproduksjon. Dette innebærer at fagmiljøet i Bergen har et klart ansvar for fagfeltet samtidig som det byr på muligheter for økt studentrekruttering fra et bredere, geografisk nedslagsfelt.

Bemanning

Studieprogrammet innen teatervitenskap har for tiden to faste ansatte, en professor og en førsteamanuensis. I tillegg har faggruppen to stipendiater. Deres arbeidsplikt er i hovedsak knyttet til undervisning og dette bidraget er avgjørende for at all undervisning kan utføres av fagpersonale. I tillegg er stipendiatene involvert i essensielt redaksjonsarbeid i Norges eneste tidsskrift viet teatervitenskapelige studier. I tillegg har de emneansvar og undervisningsoppgaver hovedsakelig på bachelornivå. De faste ansatte i første- og toppstillinger ved UiB skal undervise 390 at per semester, noe som tilsier at ca. 45% av deres stilling er dedikert til undervisnings- og veiledningsoppgaver.

Faggruppen har i tillegg for tiden to ansatte i tidsavgrensede bistillinger på 20 %. Disse bistillingene er del av et særskilt tiltak for fagområdet, og vil ikke fornyes etter innværende kontraktperiodes utløp – første juli, 2026. Det kan dermed se ut til at UiB har lagt opp til at studietilbudet i teatervitenskap – på bachelor og master, skal kunne kjøres med kun to faste ansatte og at dette er nok til å opprettholde god

kvalitet på studietilbudet på bachelor- og masternivå og til å opprettholde ønsket studentgjennomstrømming. Etter et vedtak rett før jul 2024 og ny budsjettmodell ved UiB, med den såkalte småfagsmodellen, er det klart at fagområdet skal bli oppbemannet med minst en stilling. Med andre ord så UiB at studietilbudet ikke kan drives med kun to faste ansatte. Utlysning av en ny stilling bør skje i løpet av 2025, slik at vedkommende er på plass i det bistillingene utfases og slik at undervisning i alle emner stadig kan gjøres av fagpersonale.

Undervisning på studieprogrammene, slik dette ser ut i dag, kan kun gjennomføres med flere ansatte enn de to faste en har i dag. Dagens undervisning på bachelornivå har omfang på ca. 1500 arbeidstimer, masterprogrammet omtrent 585 arbeidstimer. I tillegg kommer oppgaver som PhD-veiledning (144 at) og fagkoordinator (320 at). Dette tilsier et behov for mer enn to ansatte (som har 780 arbeidstimer disponibelt til undervisning).

Selv om deler av oppgavene som går utover hva dagens to faste ansatte kan gjøre for tiden løses av stipendiatene, så kan en ikke ta utgangspunkt i at fagområdet også i framtiden til enhver tid vil ha to stipendiater inne med arbeidsplikt. Per i dag har fagmiljøet to bistillinger inne, som bidrar til at fagområdet kan tilby alle emner og den veiledning som de skal ifølge studieplanene. Uten disse to og deres arbeidskapasitet hadde ikke programmet kommet i mål med sine forpliktelser.

Det er gledelig at det nå ser ut til at en løsning som sikrer flere faste ansatte vil komme på plass. Studietilbudets kvalitet er avhengig av at minst en stilling er besatt og klar til å starte før – eller samtidig som – avtalen går ut med disse to som i dag besitter bistillinger.

Gjennomstrømming og søkertall

Ved inngangen til 2025 har studieprogrammet 37 studenter på hele bachelorprogrammet, 7 på masterprogrammet.

Antall førsteprioritetssøkere til de 15 plassene på bachelornivå har holdt seg rimelig stabil i de siste par årene jeg har fått tall for, dvs. 2022-2024. Selv om antall tilbud har variert, så har antallet som har møtt til studiet gått litt opp.

På masternivå, hvor en har fire studieplasser, har antallet kvalifiserte førsteprioritetssøkere blitt fordoblet i samme tidsrom. Halvparten av de som fikk tilbud høsten 2024 møtte, noe som gjorde at alle de fire studieplassene på master ble besatt.

Selv om tallmaterialet er lite, så kan det se ut til å være en tendens med økende oppmøte fra studenter som tilbys plass ved et av programmene i teatervitenskap.

Tilsendte tall for gjennomstrømming går fra 2021 fram til 2024. På bachelor fullførte 10 av potensielt 15 stykker i løpet av 2024. I 2021 var det kun 6 som fullførte. På master var det i snitt 4 som leverte hvert år i perioden 2021-2023. I 2024 var det ingen som gjorde seg ferdig, rett og slett fordi det ikke var noen studenter i kullet 2022.

Når det gjelder gjennomføring på tid, på bachelor, så har disse de siste årene det finnes tall for ligget på mellom 43 og 30%.

Informasjonen om studiet er dessverre ikke helt oppdatert UiBs nettsider. Det er uheldig da det er viktig å kommunisere godt med potensielle søkere, mtp. hva som faktisk tilbys slik at en får tak i de studentene som ønsker å ta nettopp dette og at studentene opplever at de får innholdet som er lovet. Det er heller ikke heldig med google som søkemotor på nettsidene, da en får opp treff som søkemotoren identifiserer som relevant istedenfor å få opp alle relevante treff. Fagmiljøet har gjentatte ganger forsøkt å løfte denne problemstillingen og finne mulige løsninger, uten hell så langt.

Stordriftsmuligheter og tverrfaglighet

Introduksjonsemnet på bachelornivå er tverrfaglig innad på instituttet, mellom kunsthistorie, digital kultur og teatervitenskap.¹ I dette emnet skal studentene møte kulturlivet i praksis, så de besøker og skriver om teater. Dette støtter fint opp om fagets profil, både mtp. tverrfaglighet og på å gi studentene et tidlig møte med en utøvende, kunstnerisk praksis. Emnet er viktig og nyttig både teatervitenskapelig og kulturvitenskapelig for studentene, og for øvrige studenter ved instituttet. Utfordring med emnet kan være å kna sammen det tverrfaglige bedre enn i dag, og videreutvikle potensialet i emnet. En annen utfordring er ressursituasjon på de ulike faggruppene og hvor sårbart slike samarbeid er mtp. de fagpersonene som til enhver tid er involvert. Studentene må dessuten ha enfaglig kunnskap før de kan ha utbytte av å tverre. På dette emnet var det 100 studenter sist det gikk, hvorav 80 leverte eksamen.

Det er nå ved UiB krav om å ha tverrfaglig emner i studieprogram. Tverrfaglighet i utdanning tenkes muligens gjerne som et sparetiltak, men det krever en del ressurser for å fungere som intendert. Implementeringsressurs er nødvendig om emnet skal utvikles og starte på en god måte. Samarbeidstid og planleggingstid for alle involverte fagpersoner er nødvendig slik at det blir genuint tverrfaglig, og slik at emnet kobles godt sammen for studentene.

En ekstra utfordring her for teatervitenskap er koblet mot bemanning, hvor det gjerne er stipendiatene eller bistillingene som underviser på introduksjonsemnet og bacheloremner. Dette medfører manglende stabilitet i undervisning og utvikling av tverrfaglige emner. Årsaken er at de to faste stillingenes undervisningsandel er koblet til veiledning av PhD-stipendiater samt masterveiledning og/eller -undervisning, og at deres undervisningsressurs dermed brukes opp her.

Øvrige emner på bachelornivå er per i dag ikke tverrfaglige, men en kunne for eksempel tenkt annerledes om oppbygging av andresemesteret også. En struktur med tre emner på 10 stp her også kunne ha gitt rom til enda et fellesemne på 10 stp.

¹ Samarbeidet her virker ikke å ha gått helt slik en har ønsket. Om dette skyldes ressurser, de involverte fra fagene eller studentgruppen er uklart på nåværende tidspunkt.

Det vil forutsette at andre studieprogrammer går i samme retning, og at en finner et tema som er egnet. Det vi også fordre noe mer ressurser til eksamenssavvikling.

Selv om det på bachelornivå per i dag ikke er flere tverrfaglige emner, så er det flere emner på dette nivået som burde være attraktive å ta som frie emner for studenter på tilstøtende – eller andre – studieprogrammer. Her bør faggruppen se på hvordan disse emnene kan åpnes fra interessenter fra andre fag, er det for eksempel noen forkunnskapskrav som hindrer studenter fra andre emner fra å ta disse emnene? Om en tenker dette som en mulighet må det jobbes med informasjonstekstene som presenterer emnene for eksterne/ikke-teatervitenskapelige studenter, slik at de tydeligere kommuniserer de kompetanser som en tenker at vil ha flerfaglig relevans.

Både emnet om forestillingsanalyse og teaterkritikk, samt emner om dramaturgi og/eller teaterestetikk/-teori, bør være av interesse for f.eks. studenter som tar litteraturvitenskap. Her er det samarbeidsmuligheter. Disse studentene kan allerede en del om å analysere en tekst, men kanskje ikke det å se dramatik i lys av romlighet eller via kropp. For å få til noe samarbeid her må emnene gå i samme semester på alle involverte programmer. Et slikt initiativ vil kunne krever et større omleggingsarbeid fra alle involverte faggrupper og en samkjøring av emner i semestre for å bli realisert. En mulighet for teatervitenskap vil f.eks. være å bytte om på rekkefølge i tilbudte teaterhistoriske emner slik at eldre teaterhistorie tilbys tidligere i progresjonsløpet og bytter plass med moderne teaterhistorie.

Flere studenter som fulgte undervisning på masteremner hadde gitt mer igjen for undervisningsressursen som her investeres, samtidig som det altså ikke ressurser til å veilede flere studenter enn i dag.

På masternivå er det en klar mulighet for et tverrfaglig emne knyttet til utarbeidelse av prosjektskisse, med for eksempel inndeling i seminargrupper som følger skillelinjene til de ulike studieprogrammene som deltar. Igjen er et slikt emne avhengig av at det må gå i samme semester på alle program på deltagende institutt for at dette skal la seg gjøre.

Ellen Karoline Gjervan
Fagfelle
Trondheim 10/02-2025